

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. október 5.
(OR. en)

13189/22

ECOFIN 962
UEM 241
FIN 1028
COH 98
EMPL 375
SOC 549

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2022. szeptember 28.
Címzett:	a Tanács Főtitkársága
Biz. dok. sz.:	COM(2022) 494 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK A tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékelése

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 494 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 494 final

Brüsszel, 2022.9.28.
COM(2022) 494 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékelése

{SWD(2022) 323 final}

A Bizottság közleménye

A tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékelése

A tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal elengedhetetlen a szakpolitikák sikerességének és a szakpolitikai intézkedések hitelességének biztosításához. Különösen a hatásvizsgálatok teszik lehetővé, hogy megalapozott szakpolitikai döntések szülessenek, az elosztási hatások vizsgálata pedig segít megérteni, hogy ezek a döntések várhatóan milyen hatást gyakorolnak a lakosság különböző részeire. Ez különösen fontos, mivel az Európai Unió és tagállamai társadalmilag méltányos digitális és zöld átállásra törekednek, és az Ukrajna elleni orosz agresszív háború miatt emelkedő megélhetési költségekből fakadó nehézségekkel szembesülnek.

Európa egyedülálló szociális piacgazdasága jelenti jólétének alapját. Politikai iránymutatásaiban Ursula von der Leyen elnök hangsúlyozta annak fontosságát, hogy senkit ne hagyjunk hátra a digitális és zöld átállás során. Hangsúlyozta továbbá az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság által 2017-ben kihirdetett szociális jogok európai pillérének hozzájárulását is, amely 20 elvet határoz meg egy olyan erős szociális Európa érdekében, amely méltányos, inkluzív, és biztosítja az esélyegyenlőséget.

A 2021. májusi portói szociális csúcstalálkozón az uniós vezetők üdvözlötték azt a célkitűzést, hogy 2030-ig legalább 15 millió embert kell kiemelni a szegénységből és a társadalmi kirekesztettségéből, ahogyan azt a Bizottság a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjével¹ összhangban előterjesztette. Mindössze egy évvel a szociális csúcstalálkozó után az uniós tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy e cél közös teljesítése érdekében nemzeti célokat érnek el. Ezzel párhuzamosan a cselekvési terv keretében új uniós szintű kezdeményezések – többek között a minimálbérről szóló irányelv és a minimáljövedelem-rendszerekről szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslat – hivatottak hozzájárulni a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez.

A szegénység és a jövedelmi egyenlőtlenség nemzetközi összehasonlításban viszonylag alacsony az EU-ban, az elmúlt évtizedben pedig csökkent a szegénység és a társadalmi kirekesztés, bár a 2008–2012-es recessziót követően az alacsonyabb jövedelműek körében nőtt a jövedelmi egyenlőtlenség. Az EU és a nemzeti kormányok által hozott intézkedések (beleértve az ideiglenes munkahely-támogatási rendszereket és az automatikus stabilizátorokat) enyhítették a Covid19-válság negatív társadalmi-gazdasági hatásait, és megakadályozták az egyenlőtlenség további növekedését. Ennek ellenére a világjárvány aránytalanul negatív hatást gyakorolt a nőkre és egyes társadalmi csoportokra, mint például a fiatalok, az alacsony képzettségű munkavállalók és a fogyatékkal élőek.

Miközben Európa kilábal a Covid19-világjárványból, a jelenlegi fejlemények hatással lehetnek a társadalmi kohézióra. Oroszország Ukrajna elleni indokolatlan és provokáció nélkül indított inváziója nagy fokú gazdasági bizonytalanságot eredményezett, különösen az

¹ 1. és 10. fenntartható fejlődési cél. [A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend.](#)

energiaellátás és az élelmiszerárak tekintetében. A magas infláció azzal a kockázattal jár, hogy súlyosbítja az alacsony jövedelmű háztartások és más hátrányos helyzetű csoportok helyzetét, míg az ellátási lánc bizonytalansága bizonyos ágazatokban hatással lehet a foglalkoztatásra.

Az EU és tagállamai azon dolgoznak, hogy enyhítsék a háború gazdasági hatásait. Európának az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függetlenné válása érdekében a Bizottság REPowerEU terve számos lehetőséget vázolt fel: energiatakarékosság, az energiaellátás diverzifikálása, valamint a fosszilis tüzelőanyagok helyettesítése érdekében a megújuló energia elterjedésének felgyorsítása a háztartásokban, az iparban és a villamosenergia-termelésben. A Bizottság „Gázmegetakarítás a téli ellátásbiztonságért” elnevezésű tervének célja, hogy felgyorsítsa az orosz fosszilis tüzelőanyagok fokozatos kivezetését és csökkentse az EU gázkeresletét, különös figyelmet fordítva a kiszolgáltatott fogyasztókra. Emellett az európai energiapiacokat célzó sürgősségi beavatkozásra irányuló bizottsági javaslatok célja a közelmúltbeli drámai mértékű áremelkedések kezelése, valamint a háztartásokra és a vállalkozásokra Uniószerthe nehezedő nyomás enyhítése. A gyorsan emelkedő élelmiszer- és energiaárak ellensúlyozása érdekében a tagállamok intézkedéseket fogadtak el az infláció háztartásokra – különösen a legkiszolgáltatottabb háztartásokra – gyakorolt hatásának enyhítésére.

Az éghajlatváltozás és a digitalizáció várhatóan hatással lesz a jövedelemeloszlásra és az egyenlőtlenségekre is. A zöld átállás 2030-ig akár 1 millió², 2050-ig pedig 2 millió új munkahelyet teremthet³, továbbá javíthatja a munkahelyek minőségét, de a munkaerőpiacra gyakorolt hatásai ágazattól, régiótól, az urbanizáció mértékétől (város/vidék), a szükséges készségektől vagy munkahelytípusoktól függően eltérőek lehetnek. Az európai zöld megállapodás és az „Írány az 55 %!” intézkedéscsomag ismerteti az EU középtávú választ az éghajlatváltozás kezelésére, és az első lépésektől beépíti a szociális dimenziót a szakpolitikai döntéshozatalba. A 2030-ra kitűzött uniós energia- és éghajlat-politikai célok elérése érdekében a tagállamok integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai terveket dolgoztak ki, amelyeket rendszeresen fognak frissíteni. A tagállamok amellett is elkötelezettek, hogy átfogó politikát fogadjanak el a klímasemlegességre való méltányos átállás érdekében. A klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlás⁴ konkrét iránymutatást nyújt a tagállamoknak arra vonatkozóan, hogy miként kezeljék az átálláshoz kapcsolódó releváns foglalkoztatási és szociális szempontokat, többek között a szakpolitikai intézkedések elosztási hatásának elemzése révén, a finanszírozási lehetőségek teljes körű kihasználása mellett. A Bizottság is ismertette a 2030-ig megvalósítandó európai digitális átalakulással kapcsolatos elképzeléseit, és javaslatot tett az EU digitális évtizedére vonatkozó digitális iránytűre⁵. Ebben kiemelt helyen szerepelnek a mindenki számára biztosítandó alapvető digitális készségek, valamint a munkaerő azon lehetősége, hogy

² A 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai céltervről szóló bizottsági közlemény (COM(2020) 562 final) és az SWD(2020) 176 final szerint az E-QUEST-en alapuló előrejelzések szerint az „alacsonyan képzett munkaerő alacsonyabb mértékű adóztatása” forgatókönyv alkalmazásával, azaz „a munkát terhelő adók célzott csökkentését feltételezve, amely magasabb nettó bérek révén ösztönzi az alacsony képzettségű munkaerő kínálatát, és ezzel egyidejűleg csökkenti a vállalatoknak az alacsony képzettségű munkaerőhöz kapcsolódó költségeit, ezáltal magasabb általános foglalkoztatást eredményez”.

³ A 2018. évi „Tiszta bolygót mindenkinek” című hatásvizsgálat alapján az ESDE 2019-es jelentése szerint 2050-ig mintegy 2 millió munkahely jöhet létre.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=COM:2021:801:FIN>

⁵ A digitális évtized az Európai Bizottság előretekintő stratégiai jövőképe a digitális gazdaság fejlesztésére és az európai vállalkozások 2030-ig történő átalakítására vonatkozóan. Az Európai Bizottság által 2021. március 9-én előterjesztett terv célja, hogy mindenki számára támogassa a virágzó digitális jövőt.

speciális készségeket sajátítson el az információs és kommunikációs technológiák terén, továbbá az alacsony képzettségű és a magasan képzett munkavállalók közötti digitális szakadék súlyosbodásának megelőzését szolgáló átképzés és továbbképzés fontossága is.

A közelmúltban végzett felmérések azt mutatják, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek aggasztják a leginkább az európaiakat (ezt követi a foglalkoztatás, a környezetvédelmi kérdések és az éghajlatváltozás)⁶, uniós szinten pedig az árakkal/inflációval és a megélhetési költségek emelkedésével összefüggő aggályok nőttek a legnagyobb mértékben⁷. Az uniós polgárok több mint 80 %-a már a vilájárvány előtt is azt akarta, hogy a nemzeti kormányok a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében további intézkedéseket hozzanak⁸. A magas jövedelmi egyenlőtlenségek káros hatással lehetnek a gazdasági növekedésre és veszélyeztethetik a társadalmi kohéziót⁹, ami kockázatot jelent a szociális piacgazdaság modelljére, így aláássa az európai értékeket. A jövedelmi egyenlőtlenségek és a társadalmi méltányosság hiánya nemcsak a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett emberek, hanem a közepes jövedelműek többsége számára is egyre nagyobb aggályt jelentenek.

Annak biztosítása érdekében, hogy a fent ismertetett hosszú távú tendenciák és rövid távú megrázkódtatások ne súlyosbítsák a fennálló egyenlőtlenségeket, a meglévő és az új szakpolitikák és reformok elosztási hatásának jobb értékelése révén feltétlenül javítani kell a politikai döntéshozatal minőségét. A szakpolitikák és reformok kialakítása során alapvető fontosságú megérteni a különböző társadalmi-gazdasági csoportokra és különböző földrajzi területekre gyakorolt hatásukat. Erre a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó szegénységcsökkentési célok elérése, valamint a fenntartható, inkluzív és méltányos átállás biztosítása érdekében a szakpolitikák célirányosabbá tételéhez és lehetséges káros hatásaik enyhítéséhez van szükség.

Ez a közlemény iránymutatást nyújt a tagállamoknak arra vonatkozóan, hogy hogyan végezzék el a legjobban a különböző társadalmi-gazdasági csoportok jövedelmére gyakorolt elosztási hatások vizsgálatát¹⁰, és hogyan építsék be e hatásvizsgálatokat szakpolitikai döntéshozatali folyamataikba. Meghatározza a meglévő módszertanoknak a tagállamokkal közösen végzett továbbfejlesztésének folyamatát, és ismerteti, hogy a Bizottság milyen támogatást tud nyújtani a tagállamoknak¹¹.

Az elosztási hatások vizsgálatának fogalma

A hatásvizsgálat olyan folyamat, amely a szakpolitikai döntéshozatal alátámasztásához gyűjt bizonyítékokat¹². Az elosztási hatások vizsgálata – általában mennyiségi – elemzést is

⁶ [Európa jövője Eurobarométer-felmérés](#) 2022. januárjától.

⁷ 2022. április [Standard Eurobarométer felmérés](#).

⁸ 471. számú Eurobarométer tematikus felmérés [Méltányosság, egyenlőtlenség és generációk közötti mobilitás – 2018. április – Eurobarométer felmérés \(europa.eu\)](#).

⁹ Lásd például: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) (2015), *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising* (Megosztottak vagyunk: Miért nő folyamatosan az egyenlőtlenség?).

¹⁰ A jövőben további erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a reformoknak az esélyegyenlőségre gyakorolt elosztási hatása is felmérésre kerüljön, de ez a jelenlegi közlemény a jövedelmi egyenlőtlenségre összpontosít, amely sokkal könnyebben számszerűsíthető, mint a többi szempont.

¹¹ A közleményt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum részletesebb információkat tartalmaz, többek között a tagállamok jelenlegi gyakorlatairól.

¹² Segít egy adott szakpolitikai problémára adott szakpolitikai válasz (szakpolitikai reform vagy beruházás) kidolgozásában oly módon, hogy tudományos alapot szolgáltat a különböző alternatívákhoz és azok hatásaihoz. A hatásvizsgálatok számos kulcsfontosságú lehetséges hatással foglalkoznak, például a gazdasági, környezeti és társadalmi hatásokkal, valamint az emberi jogokra gyakorolt hatással.

magában foglal, amelynek célja a szakpolitikák (reformok, beruházások stb.) által a lakosság különböző csoportjainak jövedelmére gyakorolt elosztási hatások felmérése. Az elosztási hatások vizsgálata hasznos információkkal szolgál, és segíti a politikai döntéshozókat a különböző reformlehetőségek közötti választásban. Az elosztási hatások vizsgálata annak felismerésében is segíthet, hogy szükség van-e kísérő intézkedések kidolgozására annak érdekében, hogy megvédje a kiszolgáltatott csoportokat bizonyos szakpolitikák lehetséges negatív hatásaitól, és értékes információkkal szolgáljon ezen intézkedések kalibrálásához.

Az elosztási hatások vizsgálatának technikái felhasználhatók az adók, valamint a szociális védelemmel és a társadalmi befogadással kapcsolatos reformok hatásának, továbbá az államilag nyújtott természetbeni szolgáltatásokra irányuló reformok hatásának mennyiségi becsléséhez. A Covid19-világjárvány során hangsúlyt kapott a természetbeni szolgáltatásokhoz, például az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés fontossága¹³. A természetbeni ellátások újraelosztási hatásainak nyomon követése hozzájárulna a szegénység mérséklésére és csökkentésére irányuló potenciáljuk kiaknázásához, továbbá az elosztási hatások vizsgálatának átfogóbbá tételéhez is hozzájárulhat.

Az elosztási hatások vizsgálata a végrehajtás előtt számszerűsítheti, hogy az egyes szakpolitikák és reformok milyen hatással lesznek a különböző csoportok jövedelmére. Segíthet továbbá a reformok költségeinek részletes meghatározásában (többek között a különböző alternatívák mérlegelése révén) és a korrekciós intézkedések megtervezésében. Amint rendelkezésre állnak az adatok, az intézkedések végrehajtásának megkezdése után végzett értékelések hozzájárulnak az intézkedések értékeléséhez, és jelzik, hogy szükség van-e további intézkedések meghozatalára vagy a reformok kiigazítására. Az elosztási hatások vizsgálatát gyakran a költségvetési előkészületek részeként végzik, de ugyanilyen fontos, hogy olyan reformok kialakítása érdekében végezzék a hatásvizsgálatot, amelyek ugyan nem gyakorolnak nem (közvetlen) hatást az állami költségvetésekre, de bizonyos társadalmi-gazdasági csoportokra valószínűleg nagyobb hatást gyakorolnak. Az elosztási hatások vizsgálatát adott esetben be kell építeni az új szakpolitikai kezdeményezések gazdasági, társadalmi és környezeti hatásaira vonatkozó szélesebb körű elemzésekbe.

Az elosztási hatások vizsgálata emellett jelentősen javíthatja a közkiadások és a költségvetési politikák minőségét. A Covid19-világjárvány nyomás alá helyezte az államháztartást, és a monetáris politika fokozatos normalizálódása várhatóan növelni fogja az állami hitelfelvételi költségeket. A kiadások jól kalibrált újraelosztása vagy a bevételek átalakulása segíthet az államháztartási hiány szabályozásában, de ez csak akkor lehet fenntartható, ha az elosztási következményeket megfelelően azonosítják és mérlegelik. Az euróövezeti tagállamok által a Bizottságnak benyújtott költségvetés-tervezési javaslatokban szereplő intézkedések várható elosztási hatásának bemutatása már a 473/2013/EU rendelet szerint is ajánlott, de ritkán biztosított, és a gyakorlatot tovább lehetne fejleszteni. Az európai szemeszterrel összefüggésben a 2022. évi foglalkoztatási iránymutatások azt javasolják, hogy a szociális

¹³ A bizonyítékok azt mutatják, hogy a természetbeni ellátásoknak jelentős újraelosztási hatásuk van. Fontos biztosítani, hogy a szakpolitikai változások a leghátrányosabb helyzetű csoportok szükségleteit szolgálják, és legalábbis ne járjanak nem szándékos negatív következményekkel rájuk nézve. Például az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által az egészségügyi ellátás megfizethetőségével kapcsolatban végzett európai vizsgálat arra mutatott rá, hogy egyes országoknak át kell alakítaniuk az egészségbiztosítási politikájukat, javítaniuk kell egyes csoportok pénzügyi védelmét, és ezzel egyidejűleg az egészségügyi rendszerbe történő további állami beruházásokra kell törekedniük (lásd: WHO/Europe Publications – „Can people afford to pay for health care? New evidence on financial protection in Europe” [Megfizethető az egészségügyi ellátás? Új bizonyítékok a pénzügyi védelemre vonatkozóan Európában] [2019]).

védelmi rendszerek hatékonyságának javítása érdekében érdemes alkalmazni az elosztási hatások vizsgálatát¹⁴.

Az elosztási hatások jó minőségű vizsgálatának legfontosabb elemei

Az elosztási hatások minőségi vizsgálatának fő összetevőit a tagállamok bevált gyakorlatai alapján lehet azonosítani. Ezek a hatásvizsgálatok időzítésére, a vizsgálandó szakpolitikákra, az alkalmazandó eszközökre (modellekre és adatokra), valamint az eredmények terjesztésére vonatkoznak.

a. Kinek és mikor kell elvégeznie az elosztási hatások vizsgálatát, és milyen részletességgel?

Az elosztási hatások vizsgálatát a vonatkozó szakpolitikák végrehajtása előtt és után egyaránt el kell végezni. Különösen fontos, hogy a reformok és beruházások tervezése során sor kerüljön az elosztási hatások vizsgálatára, mivel ez lehetővé teszi a politikai döntéshozók számára, hogy felmérjék a tervezett szakpolitikáknak a háztartások különböző típusaira gyakorolt hatását, még azokban az esetekben is, amikor a reform eredetileg nem szociális célkitűzések megvalósítására irányul (például az energiafogyasztást érintő reformok esetében). A végrehajtást követő elemzések lehetővé teszik a reformok és beruházások különböző típusú háztartásokra gyakorolt hatásának értékelését a reform végrehajtását követő bizonyos időszakban. Ez segíthet a reformok lehetséges további lépéseinek vagy korrekcióinak kidolgozásában. Ezek az elemzések tényszerű adatokon alapulnak, de a reformok hatásainak más változásoktól való elválasztását teszik szükségessé. A végrehajtást követő hiteles elemzések segítenek a végrehajtás előtti értékelésekkel kapcsolatos felelősségvállalás és ezen értékelések minőségének biztosításában. Ideális esetben az illetékes hatóságoknak nemzeti, illetve adott esetben regionális és helyi szinten kell elvégezniük az elosztási hatások vizsgálatát.

Követendő gyakorlat a szakpolitikai változásokból álló teljes csomag hatásának bemutatása, mivel előfordulhat, hogy a köztük lévő interakciók közül néhányat figyelmen kívül hagynak, ha hatásukat külön mutatják be. Ez annál is inkább így van, mivel a költségvetési változásokról gyakran csomagként döntenek, amelyen belül az egyes intézkedések más intézkedéseket kompenzálnak. A jelentős hatással járó intézkedések szintén egyedi elemzést igényelnek.

Ha független szerveket bíznak meg az elosztási hatások vizsgálatának elvégzésével, az segíthet hitelesebbé és pontosabbá tenni e hatásvizsgálatokat. Szakértelmüknek köszönhetően a tudományos intézmények vagy a kutatóintézetek megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy az elosztási hatások vizsgálatára fejlett technikákat dolgozzanak ki. Ráadásul nem ugyanazok a politikai indítékok jellemzőek rájuk, mint a közigazgatási szervekre, amikor olyan döntéseket értékelnek, amelyekhez gyakran nem járultak hozzá. Az eredmények különböző intézmények általi reprodukálása átfogóbb elemzést is lehetővé tehet, és javíthatja annak minőségét és hitelességét.

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

¹⁴ [8. iránymutatás.](#)

- az elosztási hatások vizsgálatának szisztematikus elvégzése minden olyan szakpolitika végrehajtása előtt, amely hatással lehet az emberek jövedelmére; és lehetőség szerint a végrehajtást követően a reformok és beruházások tényleges hatásának értékelése,
 - a szakpolitikák együttes és konkrét egyedi hatásainak elemzése,
- független intézmények támogatása az elosztási hatások vizsgálatának elvégzésében.**

b. Milyen szakpolitikai területeket érdemes kiválasztani az elosztási hatások vizsgálatának elvégzéséhez, és mennyi időt kell figyelembe venni?

Az elosztási hatások vizsgálatának olyan szakpolitikai területekre kell kiterjednie, amelyek hatással vannak a háztartások jövedelmére és e jövedelem elosztására, ami jellemzően adókhoz és pénzbeli ellátásokhoz kapcsolódik. A standard modellek képet adhatnak a hagyományos közvetlen adózásra és a pénzbeli ellátásokra irányuló reformok hatásáról, amelyek általában az elosztási hatások vizsgálatának középpontjában állnak¹⁵. Erőfeszítéseket kell azonban tenni annak érdekében, hogy a reformok más területeken, például a munkaerőpiaci vagy a nyugdíjreformok, valamint a beruházási programok terén kifejtett hatását is felmérjék.

Érdemes a fogyasztási adókat értékelni, mivel hatásuk gyakran regresszív (hiszen az alacsonyabb jövedelmű háztartások jövedelmük nagyobb részét költik árukra és szolgáltatásokra). Ez egyre fontosabbá válik, mivel egyre nagyobb szükség van a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére és a „környezetbarát költségvetés-tervezés” alkalmazására. Ideális esetben a tagállamoknak a vagyonadó-reformokkal kapcsolatos elosztási hatások vizsgálatát is el kell végezniük, amelyek jelentős hatást gyakorolnak az egyenlőtlenség hosszú távú dinamikájára, továbbá a természetbeni ellátások terén, például az egészségügyi ellátásokban bekövetkező változások hatását is vizsgálniuk kell.

Az elosztási hatások vizsgálata számos szakpolitikai területen alkalmazható. Ezek kulcsfontosságúak a megatrendek – például a zöld és digitális átállás vagy a közelmúltbeli válságok – kezelésére irányuló reformok hatásának értékelése szempontjából. A különböző reformok azonban eltérőek abban a tekintetben, hogy milyen mértékben alkalmasak az elemzésre. Az elosztási hatások vizsgálata például nagyon hasznos a háztartások jövedelmére közvetlen hatást gyakorló reformok – például a szén-dioxid-árak és a szén-dioxid-kibocsátásból származó bevételek vagy az alacsony jövedelmű háztartásoknak nyújtott fűtési támogatások – hatásainak értékeléséhez. Az új szabályozási intézkedések (pl. az energiahatékonysági szabványok javítása) hatásának felmérése azonban gyakran kevésbé egyszerű. A végrehajtást követő értékelési stratégiák mindazonáltal jó betekintést nyújthatnak az ilyen reformok elosztási következményeibe.

Az elosztási hatások végrehajtást megelőző vizsgálata nem összpontosíthat csak az új szakpolitikáknak és intézkedéseknek a közvetlenül a végrehajtást követően, azaz a következő évben elért eredményekre gyakorolt hatására (összehasonlító statisztikák), hanem többéves perspektívában is működni kell. Előfordulhat, hogy egy fokozatosan végrehajtott politika – például a nyugdíjreform –, amely több éven keresztül, lassan vezet be változásokat, külön-külön egyik évben sem feltétlenül gyakorol nagyon jelentős hatást, halmozottan viszont

¹⁵ Közvetlen személyi adók, valamint társadalombiztosítási járulékok és a szociális ellátások.

jelentős hatásokkal járhat. Ezekben az esetekben az elosztási hatások vizsgálatához hosszú távú előrejelzésekre lehet szükség a reformok teljes hatásának figyelembevétele érdekében. A többéves perspektíva alkalmazása akkor is hasznos lehet, amikor különösen fontos a demográfiai tendenciák figyelembevétele. Ebben az esetben a dinamikus modellek használata releváns lehet.

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

- az értékelés során a közvetlen adók, a társadalombiztosítási járulékok és a szociális ellátások figyelembevétele,
- lehetőség szerint más szakpolitikák hatásainak elemzése, különös tekintettel a közvetett és a vagyonadókra, valamint a vonatkozó természetbeni ellátásokra annak érdekében, hogy az adott intézkedések és reformok elosztási hatásának átfogó vizsgálatára kerüljön sor,
- többéves perspektíva alkalmazása az elosztási hatások vizsgálatában azoknak a szakpolitikáknak a vonatkozásában, amelyek teljes hatása hosszabb időn keresztül jelentkezik.

c. Milyen eszközöket érdemes használni?

A mikroszimulációs modellek alapvető fontosságúak, mivel jellemzően lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy megbecsüljék az adók és ellátások változásainak nettó költségvetési költségét, a szakpolitikai változásokból eredő nyereségek és veszteségek mintázatát, valamint a reformcsomagok szegénységre és egyenlőtlenségre gyakorolt hatását. A fejlett modellek lehetővé teszik a hatás nemek szerinti vagy további egyenlőségi kritériumok – például fogyatékoság vagy kisebbséghez tartozás– szerinti becslését, valamint a munkavállalási ösztönzők változásának és a szakpolitikai változásokra adott munkaerőpiaci válaszoknak az értékelését.

Az adó- és szociális ellátórendszerek reformja hatással lehet az emberek viselkedésére és megváltoztathatja a makrogazdasági környezetet. A viselkedésalapú válaszoknak, a makrogazdasági adatoknak¹⁶ és a demográfiai tendenciáknak az elosztási hatások vizsgálatába való beépítése tovább javíthatja e hatásvizsgálatok pontosságát.

Az elosztási hatások vizsgálata elvégezhető országspecifikus modell (jelenleg 10 tagállam esetében) vagy csak az EUROMOD modell (jelenleg 4 tagállam) vagy mindkettő (jelenleg 12 tagállam) használatával¹⁷. Az EUROMOD egy adókedvezmény-mikroszimulációs modell, amelyet a Bizottság tart fenn, és amelyet valamennyi tagállam használhat. Kiterjed a közvetlen adózás, a társadalombiztosítási járulékok és ellátások fő szempontjaira¹⁸. Ez különösen hasznos lehet azon tagállamok számára, amelyek korlátozott tapasztalattal

¹⁶ A mikroszimulációs modellek gyakran nem veszik figyelembe a viselkedésalapú válaszokat (mint például a jövedelemadó változásainak a munkaerő-kínálatra gyakorolt becsült hatásai) vagy a makrogazdasági visszacsatolást (például a megnövekedett munkaerő-kínálat növelheti a GDP-t és az államháztartási bevételeket). A viselkedésalapú válaszok és a makrogazdasági visszacsatolás beépítése a különböző hatásokat figyelembe vevő fejlettebb modellek kidolgozásával valósítható meg (például a viselkedésalapú válaszok mikroszimulációs modellbe való beépítésével vagy makrogazdasági modellel való összekapcsolásával).

¹⁷ További részletekért lásd a kísérő szolgálati munkadokumentumot.

¹⁸ A Közös Kutatóközpont (JRC) az Eurostat-tal és a nemzeti szakértőkkel együttműködve tartja naprakészen.

rendelkeznek az elosztási hatások értékelése terén¹⁹. Az EUROMOD egyik megkülönböztető előnye, hogy lehetővé teszi a közvetlen adóknak és ellátásoknak a háztartások jövedelmére, a szegénységre és a jövedelmi egyenlőtlenségre, valamint a munkavállalási ösztönzőkre gyakorolt hatásainak a tagállamok közötti összehasonlítható módon történő kiszámítását. A testre szabottabb megközelítéseket alkalmazó országspecifikus modelleket általában azokban a tagállamokban alkalmazzák, amelyek hagyományosan már régóta végzik az elosztási hatások vizsgálatát.

A szakpolitikák által leginkább érintett csoportok azonosítása érdekében a mennyiségi elemzést több minőségi megfontolással is ki lehet egészíteni.

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

- olyan mikroszimulációs modell alkalmazása, amely megbecsüli a szakpolitikai változásoknak a háztartások jövedelmére gyakorolt hatását a jövedelemelosztás teljes időtartama alatt, valamint a szegénységre és a jövedelmi egyenlőtlenségre gyakorolt hatásait,
- modelljeik továbbfejlesztése olyan fejlett technikák alkalmazásával, amelyek viselkedésalapú válaszokat és makrogazdasági adatokat tartalmaznak,
- a mennyiségi elemzés minőségi elemzéssel történő kiegészítése annak érdekében, hogy a politikai döntéshozatalban általánossá váljon az elosztási hatások figyelembevétele.

d. Milyen adatokat érdemes felhasználni?

Az elosztási hatások jó vizsgálatához átfogó és időszerű adatokra van szükség. A felmérésekből származó adatok – például az Európai Unió jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó statisztikái (EU-SILC)²⁰ – részletes szociodemográfiai és jövedelmi adatokat szolgáltatnak, amelyek döntő fontosságúak az elosztási hatások vizsgálatának minősége szempontjából. Ugyanakkor általában időeltolódás van a felmérés elvégzése és az eredmények rendelkezésre állása között²¹. Az adminisztratív adatok pontosabb és a legtöbb esetben viszonylag időszerűbb információkkal, nagyobb mintamérettel és nagyobb földrajzi részletességgel pótolhatják a hiányosságokat. A felmérésnek a jövedelemre, a jólétre és az adózásra vonatkozó adminisztratív nyilvántartásokkal való kombinálása szintén jelentősen javíthatja az elosztási hatások vizsgálatának minőségét. Ez a modellezés hatókörének kiszélesítését is lehetővé teszi, miközben megőrzi a felmérésekből származó részletes társadalmi-gazdasági információkat.

Többet kell tenni annak érdekében, hogy a nemzeti adminisztratív adatok könnyebben elérhetőek legyenek²². Az anonimizált (mintavétel nélküli) adminisztratív adatok értékes forrást jelentenek az elosztási hatások vizsgálatának pontos elemzéséhez²³. Ezeket az

¹⁹ A szoftver és a modellek könnyen hozzáférhetők, de a nemzeti hatóságoknak vagy kutatóknak továbbra is az Eurostathoz kell fordulniuk az alapul szolgáló adatokhoz való hozzáférésért.

²⁰ [Overview – Income and living conditions – Eurostat \(Áttekintés – Jövedelem és életkörülmények – Eurostat\) \(europa.eu\)](#).

²¹ Az EU-SILC esetében az (EU) 2019/1700 rendelet keretében az Eurostat az N. műveleti év végéig kap mikroadatokat a tagállamoktól az N. évre vonatkozóan, a végleges jövedelemadatokat tartalmazó teljes adatkészletek pedig az N + 1. év február 28-ig érkeznek be. Az országmutatókat az adatok validálását és jóváhagyását követően azonnal közzéteszik.

²² Az [európai adatstratégiával](#) összhangban, hangsúlyozva a hatóságok közötti adatmegosztás fontosságát, mivel ez jelentősen javíthatja a szakpolitikai döntéshozatalt és a közszolgáltatások nyújtását.

²³ Ennek az az oka, hogy az egységes minták magas koncentráció esetén nem igazíthatók az egyenlőtlenség méréséhez.

adatokat átlátható módon hozzáférhetővé kell tenni a különböző közjogi szervek és független kutatók számára. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy a nemzeti statisztikai intézetek döntő szerepet játszanak az időszerű, átfogó és részletes felmérések és az elosztási hatások vizsgálatának elemzéséhez felhasználható egyéb adatok biztosításában.

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

- a felmérési adatok és az adminisztratív adatok kombinálása az elosztási hatások vizsgálatának elvégzése során,
- az adminisztratív adatok hozzáférhetőbbé tétele mind a közjogi szervek, mind a kutatók számára.

e. Milyen mutatókat érdemes kiválasztani?

A közös mérőszámok használata lehetővé teszi a politikai döntéshozók számára, hogy jobban összehasonlítsák a különböző új intézkedések eredményeit és értékeljék azok hatásait. Az elosztási hatások vizsgálatából származó kimeneteknek ideális esetben fel kell mérniük, hogy a reformok milyen hatást gyakorolnak a következőkre: 1. jövedelemeloszlás²⁴; 2. az egyenlőtlenség mértéke, kiválasztott kiemelt mutatók (például a jövedelmi ötödök aránya S80/S20)²⁵ alapján; 3. a szegénység mértéke, olyan kapcsolódó kiemelt mutatók alkalmazásával, mint a szegénységi ráta és a relatív medián szegénységi rés²⁶.

A nemzeti helyzettől és a rendelkezésre álló adatoktól függően más releváns kimenetek is lehetnek. Ezért készül gyakran az elosztási hatások vizsgálata a reformok különböző csoportokra²⁷ gyakorolt hatásának felmérése céljából életkor és nem szerint (a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés esetében is²⁸) és a háztartás típusa szerint (például munkaképes korú háztartások, nyugdíjas háztartások, egyszülős háztartások, egyedülálló felnőttek és párok, gyermekkel vagy gyermek nélkül). Érdemes lenne más elemzéseket is végezni, például a migráns háttérű, fogyatékkal élő vagy más hátrányos helyzetű csoportokra, valamint az urbanizáció foka vagy a régió szerint differenciált csoportokra vonatkozóan.

²⁴ A rendelkezésre álló ekvivalens jövedelem, azaz a közvetlen adók és ellátások utáni jövedelem, amelyet a háztartás összetételével igazítottak ki. A háztartás tagjait az úgynevezett módosított OECD ekvivalenciaskála használatával az életkoruknak megfelelő súlyozással kell ekvivalálni vagy egyenértékűvé tenni (<https://www.oecd.org/economy/growth/OECD-Note-EquivalenceScales.pdf>).

²⁵ A szociális jogok európai pillérének elsődleges mutatója; az S80/S20 a leggazdagabb 20 százaléknak jutó jövedelem aránya a népesség legszegényebb 20 százalékához képest. Hasznos továbbá a jövedelem felső S80/S50 és az alsó S50/S20 hányada közötti megoszlását is bemutatni. Kiegészíthető ez a népesség alsó 40 %-ának jövedelmehányadával a jövedelemeloszlás mentén (S40, amely az egyenlőtlenség csökkentésére irányuló fenntartható fejlődési cél alapját képezi) vagy a Gini-indexszel (ez a jövedelmi egyenlőtlenség legszélesebb körben használt szintetikus mérőszáma, amely azt mutatja, hogy egy ország hazai jövedelmének hány százalékát birtokolja a népesség minden egyes kumulatív percentilise, és azt indexszé alakítja).

²⁶ A szegénységi ráta (AROP) – amely azon személyek aránya, akiknek az éves rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme nem éri el az éves rendelkezésre álló ekvivalens mediánjövedelem 60 %-át – a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitéttekre (AROE) vonatkozó mutató három összetevőjének egyike, amely alátámasztja a szegénység és a társadalmi kirekesztődés 2030-ig történő csökkentésére irányuló uniós célkitűzést. A relatív medián szegénységi rés a szegénységi küszöb alatt élő személyek rendelkezésre álló medián ekvivalens jövedelme és a szegénységi küszöb közötti különbséget jelenti (leszabályozási pont: a medián ekvivalens jövedelem 60 %-a).

²⁷ Az elosztási hatások vizsgálata mind a különböző csoportok kiinduló helyzetében mutatkozó különbségeknek, mind pedig a szakpolitikai beavatkozásoktól várt változásoknak a bemutatásához hasznos (amelyek mind a környezetvédelmi, mind a társadalmi dimenzióra vonatkoznak, ahol a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok jellemzően rosszabb minőségű környezetben élnek).

²⁸ Az Európa Tanács széles körben használt meghatározása szerint a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésének alkalmazása a költségvetési folyamatban. Röviden, olyan stratégiáról és folyamatról van szó, amelynek hosszú távú célja a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos célok elérése azáltal, hogy a közpénzből származó források beszedésének és felhasználásának módjára összpontosít. További részletekért lásd: Bova, E., Jerosch Herold da Costa Reis, J. (2022) Gender Budgeting Practices: Concepts & Evidence (A nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés: koncepciók és bizonyítékok). Európai gazdasági háttér-vitaanyag 165. szám, Európai Bizottság. [Gender Budgeting Practices: Concepts and Evidence](#) (A nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezés: koncepciók és bizonyítékok).

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

- – annak biztosítása, hogy az elosztási hatások vizsgálata bemutassa a szakpolitikáknak a jövedelemeloszlás (például a jövedelmi decilisek), valamint az egyenlőtlenségi és szegénységi mutatók szintje tekintetében a különböző csoportokra gyakorolt hatását,
- az eredményeket lehetőség szerint életkor, nem és konkrét társadalmi-gazdasági csoportok szerinti bontásban kell bemutatni.

f. Hogyan terjeszthetők az elosztási hatások vizsgálatai?

A különböző jövedelmi csoportokra gyakorolt hatások elemzésének közzététele növeli a szakpolitikai döntéshozatal átláthatóságát. Lehetővé teszi a javasolt intézkedések hatásainak alaposabb vizsgálatát, és ezáltal javíthatja a nyilvános vita minőségét és növelheti a döntéshozatali folyamatokba vetett bizalmat. A reformok hatásával kapcsolatos nagyobb átláthatóság várhatóan olyan intézkedések elfogadásához vezet, amelyek csökkentik vagy megszüntetik a szegénységre gyakorolt negatív hatást vagy az egyenlőtlenségek növekedését. Segíthet a politikák végső hatásával kapcsolatos téves nézetek leleplezésében is oly módon, hogy egyértelműen azonosítja a kedvezményezett csoportokat. Például a költségvetés-tervezési javaslatok jó módját jelentik annak, hogy a tagállamok bemutassák a kapcsolódó szakpolitikai intézkedéseknek a lakosság különböző részeire gyakorolt hatását.

Ha az elosztási hatások vizsgálatát közigazgatási szervek végzik, e hatásvizsgálatok hozzáférhető módon történő nyilvánosságra hozatala elősegíti a nyilvános vitát, és hozzájárulhat az intézkedések és reformok elfogadásához. Az elosztási hatások vizsgálatát nyilvánosan hozzáférhető költségvetési dokumentumokban (pl. költségvetés-tervezési javaslatokban), továbbá a reformok és beruházások megtervezését, végrehajtását és értékelését kísérő bármely más dokumentumban, például (integrált) hatásvizsgálatokban is be kell mutatni. Ily módon az elosztási hatások vizsgálatai – amellet, hogy lehetővé teszik a tényeken alapuló döntéshozatalt – hitelesebb képet adhatnak a szakpolitikai reformok hatásairól szóló nyilvános vitához, a szociális partnereket és a civil társadalmat is beleértve.

A média és a nyilvánosság érdeklődésének felkeltése érdekében az elosztási hatások vizsgálatából származó eredményeknek megbízhatónak és észszerűen könnyen érthetőnek kell minősülniük. Az elosztási hatások vizsgálatainak közzétételét ezért az elemzés alapjául szolgáló legfontosabb modellezési döntések bemutatásának kell kísérnie. Az elosztási hatások vizsgálatából származó eredményeknek adott időpontban (pl. évente) tervezett bemutatása hasznos lehet, mivel azt jelzi, hogy az eredményeket rendszeresen közlik. Az elosztási hatások vizsgálatának eredményei még megbízhatóbbnak és hitelesebbnek tekinthetők, ha az elemzést már elvégezték, vagy ha azt független kutatók ellenőrizhetik. Az elemzés reprodukálásának megkönnyítésével az összes vonatkozó modellezési feltevés, döntés és adat közzététele szintén fokozhatja a hitelességet.

A tagállamokat a következőre ösztönözzük:

- az elosztási hatások vizsgálatának eredményeit a nyilvánosság számára könnyen érthető módon, nyilvános dokumentumokban kell bemutatni,

– az alapul szolgáló modellekhez, feltételezésekhez és adatokhoz való nyilvános hozzáférés megkönnyítése annak érdekében, hogy az eredmények reprodukálhatóak legyenek.

Hogyan támaszkodik a Bizottság az elosztási hatások vizsgálatára és hogyan támogatja a tagállamokat?

A Bizottság által a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal terén elért eredmények az elmúlt években folyamatosan javultak. A Bizottság továbbra is rendszeresen értékelni fogja szakpolitikai intézkedéseinek gazdasági, társadalmi és környezeti hatásait annak érdekében, hogy biztosítsa a javasolt jogszabályok magas színvonalát, ahogyan azt a minőségi jogalkotásra irányuló rendszerében is előírányozza^{29/30}.

A Bizottság továbbra is el fogja végezni az elosztási hatások vizsgálatát annak érdekében, hogy nagyobb hangsúlyt kapjanak a reformok és beruházások kialakítása szempontjából releváns elosztási megfontolások. A Bizottság rendszeresen használja az EUROMOD-ot arra, hogy elvégezze a kiválasztott reformokra vonatkozó elosztási hatások vizsgálatát a tagállamokban. Az ezt követő elemzést az országjelentések is bemutatják, amelyek az európai szemeszter – a gazdaság- és foglalkoztatáspolitikák Európai Unión belüli integrált felügyeletének és összehangolásának kerete – részét képező szakpolitikai értékelésként működnek.

A Bizottság továbbra is támogatni fogja a tagállamokat az elosztási hatások vizsgálatára irányuló gyakorlataik kialakításában vagy fejlesztésében. Ezt a támogatást az EUROMOD modell fenntartása és továbbfejlesztése révén nyújtja. A Bizottság valamennyi tagállam rendelkezésére bocsátja a modellt, és azt évente frissíti. A JRC számos képzést biztosít az EUROMOD-ról, így az elosztási hatások vizsgálata elvégzésének módjáról is. A tagállamok a technikai támogatási eszköz keretében további segítséget is kérhetnek az elosztási hatások vizsgálatára irányuló gyakorlatok kidolgozásához³¹.

A Bizottság továbbra is támogatni fogja az egymástól való tanulást azáltal, hogy összefogja a tagállamok azon képviselőit, akik aktívan részt vesznek az elosztási hatások vizsgálatának elkészítésében a nemzeti hatóságokban, vagy – azokban a tagállamokban, ahol még nem elterjedt ez a gyakorlat – azokat a tagállami képviselőket, akik a jövőben részt vehetnek azok elkészítésében. Az egymástól való tanulóssal kapcsolatos rendezvényeken folytatott megbeszélések az elosztási hatások vizsgálatai elvégzésének különböző aspektusaira terjednek ki, ezáltal lehetővé teszik a bevált gyakorlatok cseréjét. Mivel a tagállamoknak az elosztási hatások vizsgálatával kapcsolatos gyakorlatai jelentősen eltérnek egymástól, egyértelműen hozzáadott értéket jelent az egymás tapasztalataiból való tanulás, amely az országspecifikus körülményekhez igazítható bevált gyakorlatokra támaszkodik.

²⁹ [A jogalkotás minőségének javítása: közös erővel a jobb jogszabályokért](#), COM(2021) 219 final.

³⁰ [A minőségi jogalkotás eszköztára](#) (2021. november), különös tekintettel a [30. számú eszközre: Foglalkoztatás, munkafeltételek, jövedelemelosztás, szociális védelem és társadalmi befogadás](#).

³¹ Ebben az összefüggésben a JRC 2017 óta együttműködik olyan projekteken, amelyek technikai támogatást nyújtanak a tagállamoknak a mikroszimulációval és az adminisztratív adatoknak az adókedvezmény-reformok értékeléséhez történő felhasználásával kapcsolatban. Ez az EUROMOD nagyobb mértékű felhasználásával, felmérésekre és adminisztratív adatokra támaszkodva teszi lehetővé az elosztási hatások vizsgálatára vonatkozó modell kidolgozását. Ilyen projektek zajlanak Görögországgal, Szlovákiával, Litvániával és Romániával. Spanyolországgal kapacitásépítési és ad hoc projektek valósulnak meg.

A tagállamokkal folytatott kölcsönös tanulási folyamat részeként a Bizottság nyomon követi az elosztási hatások vizsgálatának felhasználását a költségvetés-terv-javaslatokban vagy más összefüggésben, továbbá tájékoztatja a szociális védelemmel foglalkozó bizottságot és a Foglalkoztatási Bizottságot, a Foglalkoztatási és Szociális Tanács tanácsadó szerveit, valamint a Gazdasági és Pénzügyi Tanács tanácsadó szervét, a Gazdaságpolitikai Bizottságot.

A Bizottság:

- továbbra is rendszeresen elvégzi az elosztási hatások vizsgálatát, többek között az európai szemeszter részeként,
- továbbra is támogatja a tagállamokat az elosztási hatások vizsgálatára irányuló gyakorlataik kialakításában vagy fejlesztésében (többek között az egymástól való tanulás és a bevált gyakorlatok cseréjének támogatásával, valamint az EUROMOD mikroszimulációs modelljének rendelkezésre bocsátásával és továbbfejlesztésével),
- nyomon követi az elosztási hatások vizsgálatának a tagállamok általi alkalmazását.

Következtetés

A különböző hosszú távú tendenciák és rövid távú sokkhatások e közleményben ismertetett összefonódása rávilágít annak fontosságára, hogy a reformok és a beruházások tervezése során nagyobb figyelmet kell fordítani az elosztási megfontolásokra. Ezért a Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy az elosztási hatások vizsgálata alkalmazásának bővítése és az arra irányuló gyakorlataik javítása érdekében kövessék a megadott iránymutatást. Az így kapott elemzéseknek hitelesen kell bemutatniuk a szakpolitikák különböző társadalmi-gazdasági csoportokra gyakorolt hatását, és azokat a szélesebb nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni a szakpolitikai vita minőségének javítása érdekében. A Bizottság készen áll arra, hogy segítséget nyújtson a tagállamoknak az elosztási hatások vizsgálatával kapcsolatos módszertanok kidolgozásában, a meglévő gyakorlatok nyomon követésében és az azzal kapcsolatos véleménycserében, hogy miként lehetne tovább javítani az elosztási hatások vizsgálatát.